

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2023r oraz aktualne potrzeby w zakresie pomocy społecznej w Gminie Lubartów

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Mimo dokonujących się zmian w systemie polityczno – gospodarczym wciąż występują problemy społeczne, które dotkliwie odczuwają jednostki, grupy społeczne i środowiska.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną realizującą zadania pomocy społecznej w gminie.

Główne cele pomocy społecznej:

- 1) wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie – w miarę możliwości – do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- 2) zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym, a także osobom, które wymagają okresowego wsparcia,
- 3) zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- 4) integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- 5) stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;

- 2) sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 10) praca socjalna;
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- 13) dożywianie dzieci;
- 14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- 15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- 19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zadania własne gminy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 4) opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
- 5) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 6) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę:

- 1) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywiołową lub ekologiczną;
- 3) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia, o którym mowa w art. 170 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 176 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.
- 8) zapewnienie utrzymania oraz rozwoju systemu teleinformatycznego, a także sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Celem działania Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpoznawanie i zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin wymagających pomocy, organizowanie wynikających z tego rozpoznania zadań, a także inspirowanie działalności innych sił społecznych, działających w sferze pomocy społecznej w celu doprowadzenia do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa,
- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy w rodzinie,
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 13) alkoholizmu lub narkomani,
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych w 2023r. przysługiwało:

- 1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekraczał odpowiednio kwoty – 776 zł, zwanej dalej „kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej”
- 2) osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekraczał kwoty – 600 zł, zwanej „kryterium dochodowym na osobę w rodzinie”,
- 3) rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, zwanej dalej „kryterium dochodowym rodziny”- przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2 –15 ustawy o pomocy społecznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Osoby i rodziny, których dochód przekraczał kryterium dochodowe, ale nie przekraczał 200% kryterium dochodowego korzystały z programu wieloletniego wspierania finansowego gmin „Posiłek w szkole i w domu”.

W systemie pomocy społecznej przez rodzinę rozumie się osoby spokrewnione lub niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o:

- 1) miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych i koszty uzyskania przychodu;
 - 2) składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach;
 - 3) kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.
- Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są zobowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Zasady udzielania pomocy społecznej:

Świadczenia pomocy społecznej udzielane są na wniosek:

- 1) osoby zainteresowanej,
- 2) jej przedstawiciela ustawowego,
- 3) innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Pomoc społeczna może być także udzielana z urzędu.

Osoba lub rodzina ubiegająca się o pomoc społeczną może zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej. Decyzje o przyznaniu lub odmowie przyznania pomocy wymagają uprzednio przeprowadzenia przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Decyzje w sprawach świadczeń pomocy społecznej wydawane są w formie decyzji administracyjnej. Od każdej decyzji służy prawo odwołania.

Pomoc społeczna od dnia 1 maja 2004 r. funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, zgodnie z zasadami ogólnymi, którymi są:

WSPARCIE RODZINY W PRAWIDŁWYM FUNKCJONOWANIU

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie to powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny, ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

USAMODZIELNIANIE RODZINY.

Rodzina, w pierwszej kolejności, powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co pozwala jej zwiększyć szansę na prawidłowe funkcjonowanie

w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na nabywanie nowych umiejętności.

Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współudziału w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU.

Działania powinny służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych oraz integracji osób i rodzin z grup ryzyka.

ZASADA POMOCNICZOŚCI.

Społeczność nie może ingerować w sprawy, z którymi poszczególne jednostki są w stanie poradzić sobie same, a jedynie tam gdzie ta pomoc jest niezbędna. Nie można zastępować, wyręczać działań poszczególnych osób i rodzin. Pomoc instytucjonalna występuje w sytuacji, jeśli osoba, jej otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać. Należy pamiętać, że pomoc ma polegać na wspieraniu, a nie na wyręczaniu w realizacji zadań

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które realizowane jest przez ośrodek pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny. Gmina realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez wojewodę.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;

4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W dniu 9 marca 2023 r. uchwalona została ustawa o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 535). Nowelizacja weszła w życie w dniu 22 czerwca 2023 r. i wraz z tym dniem w ustawowej nomenklaturze pojęcie „przemocy w rodzinie” zostało zastąpione pojęciem „przemocy domowej”. Obowiązują też nowe definicje ustawowe osoby doznającej przemocy domowej, osoby stosującej przemoc domowa i świadka przemocy domowej. W związku z wprowadzoną zmianą powołany został nowy Zespół Interdyscyplinarny. Szczegóły dotyczące funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy domowej w gminie Lubartów przedstawia odrębne szczegółowe sprawozdanie.

Gmina podejmowała działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół realizował działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego było integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jednym z zadań Ośrodka jest przeprowadzanie wywiadów i ustalanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W 2023 r. przeprowadzono postępowania i wydano w sprawie 8 decyzji.

Pracownicy socjalni pomagają i zbierają dokumentację niezbędną do wydania orzeczenia o niepełnosprawności, wniosków o rentę lub emeryturę, wniosków na turnusy rehabilitacyjne, usuwaniu barier architektonicznych do PCPR, zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze itp. do PCPR I NFZ.

Rozpoznawanie potrzeb i realizacja zadań pomocy społecznej oraz zadań wynikających z pozostałych ww. ustaw i programów pomocowych odbywały się poprzez zatrudnionych w ośrodku pracowników: kierownik, główny księgowy, sześciu pracowników socjalnych pracujących w terenie w tym: 1 pracownik ze specjalizacją II stopnia w zakresie pracy socjalnej, 4 pracowników ze specjalizacją I stopnia, 1 starszy pracownik socjalny oraz pracownik na stanowisku pomoc administracyjna. Działalność ośrodka finansowana była w ramach budżetu gminy i budżetu państwa.

Wszyscy pracownicy pracujący w terenie posiadają wymagane kwalifikacje.

Ustawowy wymóg 1 pracownika na 2000 mieszkańców (6) w przypadku naszej gminy jest spełniony - ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Na utrzymanie ośrodka w 2023 r. wydatkowana została kwota **1 077 516 zł / 168 100 zł** z budżetu Wojewody i **909 416 zł** z Budżetu Gminy/. Na ogólną kwotę wydatków złożyły się między innymi: wynagrodzenia osobowe i pochodne od wynagrodzeń, nagrody jubileuszowe, delegacje, zakupy art. biurowych, przeglądy i naprawy posiadanego sprzętu, ubezpieczenia, szkolenia i koszty bieżące funkcjonowania ośrodka (sprzątanie, energia elektryczna i ciepła, woda, rozmowy telefoniczne, przesyłki pocztowe itp.) a także koszty związane z prowadzeniem Klubów Seniora oraz z realizacją przyjętych programów (Korpus Wsparcia Seniorów, Opieka Wytchnieniowa, Asystent osobisty Osoby Niepełnosprawnej).

Obsługa informatyczna w ośrodku, usługi opiekuńcze, program Opieka wytchnieniowa, Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej realizowane były w ramach zawartych umów zlecenia z realizatorami. Dodatkowe ponoszone koszty związane były z realizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (głównie obsługa administracyjna Zespołu Interdyscyplinarnego) oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pracownicy ośrodka realizują Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Problemów Narkomanii i wydają Karty Dużej Rodziny. Współuczestniczą w realizacji programów, dystrybucji żywności trwałej dla najuboższych mieszkańców gminy. Do zadań GOPS należy też przeprowadzanie postępowania i wydawanie decyzji uprawniającej do świadczeń zdrowotnych.

Z pomocy ośrodka w ciągu 2023r. skorzystało **140 rodzin o liczbie osób 355** /zasiłki i pomoc w naturze, ubezpieczenie, dożywianie / czyli 2,93 % wszystkich zameldowanych mieszkańców gminy (12 107). Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie – **231**.

Świadczenie w postaci pracy socjalnej otrzymało - **198 osób i rodzin** - poradnictwo , interwencje na rzecz i w interesie osób zgłaszających się , pomoc w załatwianiu trudnych spraw itp. **w tym 58** wyłącznie w postaci pracy socjalnej.

Ustawa o pomocy społecznej wymienia zadania pracownika socjalnego oraz określa zasady, jakim winien się on kierować przy wykonywaniu swojej pracy w ramach obowiązków służbowych. Na pierwszy plan wysuwa się praca socjalna. Celem prowadzonej przez pracowników socjalnych pracy w środowisku jest poprawa funkcjonowania osób i rodzin; rozwijanie ich aktywności i wzmacnianie samodzielności życiowej. W ten sposób możliwe jest ograniczanie sytuacji kryzysowych i dysfunkcyjnych, a w konsekwencji uniezależnienie podopiecznych od świadczeń Ośrodka. Proces ten jest długotrwały i wymaga skoordynowanych działań różnych instytucji istotnych dla zaspokajania potrzeb mieszkańców. W procesie tym pracownicy socjalni odgrywają niezwykle rolę. Działania obejmują wiele sfer życia osób, którymi zajmują się pracownicy socjalni. Są to trudności i problemy zdrowotne (w tym uzależnienia), wsparcie podopiecznych w życiu codziennym, a także mediacje, których podejmują się pracownicy socjalni w środowiskach szczególnie narażonych na konflikty. Niepokojące zjawiska rodzące patologię społeczną powodują, że praca socjalna jest coraz trudniejsza i wymaga większego zaangażowania ze względu na kumulację problemów w środowiskach.

W 2023r. sytuacja związana z działaniami wojennymi na terenie Ukrainy w dalszym ciągu powodowała zapotrzebowanie na pracę socjalną w zakresie m.in. zakwaterowania, wyżywienia, spraw urzędowych, w tym uzyskania prawa do świadczeń socjalnych, dostępu do lekarza, uczęszczania dzieci do szkół, przedszkoli, pomocy w znalezieniu zatrudnienia, zmiany miejsca zakwaterowania, pomocy w organizacji powrotu do kraju itp. Pracownik socjalny musi kreatywnie dostosować narzędzia pracy socjalnej do dynamicznie modyfikujących się zmian w społeczeństwie. W związku z tym zauważalna jest zmiana w charakterze pracy, ale jednocześnie oczekiwań wobec pracowników socjalnych.

W 2023 r. przeprowadzono łącznie 279 wywiadów środowiskowych (u niektórych osób wielokrotnie). Głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia rodzinom jedno i wieloosobowym są niezmiennie: ubóstwo (36,36%), bezrobocie (29,87%), długotrwała lub ciężka choroba (22,94%), potrzeba ochrony macierzyństwa (12,99%), niepełnosprawność (20,35%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (11,26%). Analiza powodów udzielania pomocy wskazuje, że najrzadziej beneficjenci korzystali ze świadczeń z powodu sytuacji kryzysowych, alkoholizmu i przemocy w rodzinie. Relatywnie niski procent tych osób nie odzwierciedla rzeczywistych problemów w tych obszarach, dotyczy jedynie tych osób, którym udzielono pomocy w oparciu o decyzję administracyjną.

Podobnie jak w latach ubiegłych w przeważającym stopniu o pomoc zwracały się osoby długotrwale objęte wsparciem (51,90% ogółu korzystających).

Rzeczywista liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2021	2022	2022	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Przyznane świadczenia	276	253	231	186	163	140	488	416	355
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	X			237	289	198	569	593	489
W tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	X			51	126	58	153	197	134

Praca socjalna prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny	x	x	x	6	0	0	25	0	0
---	---	---	---	---	---	---	----	---	---

Świadczenia pieniężne otrzymało 137 osób ze 133 rodzin, świadczenia niepieniężne otrzymały 94 osoby z 50 rodzin.

Okoliczności powodujące przyznanie pomocy finansowej w latach 2021 - 2023

L.p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
		2021	2022	2023
	Rok			
1.	Ubóstwo	107	92	84
2.	Sieroctwo	0	0	0
3.	Bezdomność	1	1	3
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	40	34	30
5.	Bezrobocie	101	82	69
6.	Niepełnosprawność	50	49	47
7.	Długotrwała choroba	67	59	53
8.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstw domowych	30	29	26
9.	Rodziny niepełne	18	19	15
10.	Rodziny wielodzietne	20	22	1
11.	Alkoholizm	19	15	13
12.	Narkomania	0	1	1
13.	Przemoc w rodzinie	4	1	1
14.	Trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0

15.	Sytuacja kryzysowa	15	8	12
16.	Zdarzenie losowe	1	3	0

ZADANIA ZLECONE

1. Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
Specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Zakres tych usług obejmuje: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia; pielęgnację jako wspieranie procesu leczenia; rehabilitację fizyczną i usprawnienie zaburzonych funkcji organizmu; pomoc mieszkaniową (w uzyskaniu mieszkania, negocjowaniu i wnoszeniu opłat, drobnych remontów itp.);
w wyjątkowych sytuacjach zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze w 2023r nie były realizowane w związku z brakiem zapotrzebowania na ww. formę świadczenia.

2. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną - brak;
3. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia – opisana w dalszej części niniejszego sprawozdania;
4. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia, o którym mowa w art. 170 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 176 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach - brak;
5. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - - w 2023r. udzielono wsparcia 1 osobie, która uzyskała zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP w formie zasiłków celowych na łączną kwotę 14 400 zł.;
6. Wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki - brak.
7. Zapewnienie utrzymania oraz rozwoju systemu teleinformatycznego, a także sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego – zadanie realizowane od 2024 r..

ZADANIA WŁASNE

W ramach zadań własnych zrealizowane zostały następujące świadczenia i zadania:

ZASIŁKI STAŁE – otrzymało 29 osób samotnie gospodarujących – na kwotę 189 941 zł.

Zasiłek stały w 2023 roku przysługiwał:

- 1) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- 2) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały do końca 2023 r. ustalany był w wysokości:

- 1) w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy pomiędzy kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie mogła być w 2023 r. wyższa jak 719 zł. miesięcznie,
- 2) w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Obecnie w wysokości:

- 1) w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1000 zł miesięcznie;
- 2) w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł miesięcznie.

UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE – składki opłacane były za 25 osób – 14 926,00 zł - Liczba składek – 254. Świadczenie przyznawane jest osobom pobierającym w ośrodku zasiłki stałe i nie posiadającym możliwości uzyskania ubezpieczenia z innego źródła

ZASIŁKI OKRESOWE - zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że miesięczna kwota zasiłku nie może być wyższa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- w przypadku rodziny - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50 % różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby;
- kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zasiłek okresowy na zasadach zwrotu - Zasiłek okresowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

Zasiłki okresowe otrzymało 57 osób z 56 rodzin w łącznej kwocie - **164 592 zł**

W tym z powodu bezrobocia - 47 osób - **133 750 zł**

Z powodu długotrwałej choroby - 6 osób - 15 026 zł

Z powodu niepełnosprawności - 2 osoby - 5 070 zł

Zasiłek okresowy z innych powodów - 7 osób - 10 746 zł

Kwota wydatkowana na świadczenia pokryta została z budżetu państwa w formie dofinansowania.

ZASIŁKI CELOWE I POMOC W NATURZE

Zasiłek celowy to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, ogrzewania, w tym opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego.

Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Specjalny zasiłek celowy - świadczenie może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe - w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Świadczenie to nie podlega zwrotowi.

Zasiłek celowy na zasadach zwrotu - świadczenie to może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

Pomoc w formie zasiłków celowych przeznaczona była głównie na zakup żywności, odzieży, sprzętu gospodarstwa domowego, opału, opłaty za energię elektryczną, gaz.

W sytuacji, gdy osoba lub rodzina marnotrawi przyznane świadczenia, celowo je niszczy lub korzysta z nich w sposób niezgodny z przeznaczeniem bądź marnotrawi własne zasoby finansowe, może nastąpić ograniczenie świadczeń lub odmowa ich przyznania.

Jednak w przypadku odmowy przyznania albo ograniczenia wysokości lub rozmiaru świadczenia z pomocy społecznej uwzględnia się sytuację osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc lub korzystającej z pomocy (dobro dzieci). W świetle ustawy o pomocy społecznej istnieje również możliwość przyznania pomocy w formie świadczenia niepieniężnego.

Zasiłki celowe ogółem (z zasiłkami na zakup żywności) otrzymały 122 osoby ze 118 rodzin na łączną kwotę 301 474 zł. W zrealizowanych zasiłkach celowych specjalne zasiłki celowe otrzymało 15 osób i rodzin na łączną kwotę - 11 800,00 złotych.

POSIŁKI W SZKOŁACH I ZASIŁKI CELOWE NA ZAKUP POSIŁKU LUB ŻYWNOŚCI

Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona.

Pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić.

Pomoc w postaci posiłku przyznana dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole może być realizowana w formie zakupu posiłków.

W ramach pomocy społecznej prowadzone jest dożywianie uczniów finansowane ze środków własnych gminy oraz z ze środków budżetu państwa

Pomoc w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku realizowana była w ramach programu wspierającego gminy w dożywianiu mieszkańców „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

Program obejmuje wsparciem w szczególności:

- 1) dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- 2) uczniów do czasu ukończenia szkoły ponad-gimnazjalnej,
- 3) osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym – w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Poza wsparciem najuboższych osób i rodzin celem programu jest poprawa standardu już funkcjonujących stołówek, ale także doposażenie nowych miejsc. W swoich założeniach zakłada:

- 1) zwiększenie kontroli nad jakością produktów oraz procesem przygotowywania posiłków,
- 2) wspieranie organów prowadzących publiczne szkoły podstawowe w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach,

- 3) dofinansowanie posiłków dowożonych osobom dorosłym (np. niewychodzącym z domu ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które same nie są w stanie ich przygotować,
- 4) możliwość zwiększenia przez wojewodę proponowanej kwoty dotacji do 5%. Dotyczy to tych, które realizują dożywianie w bezpośrednio prowadzonych przez siebie stołówkach. Wojewoda będzie mógł także wyrazić zgodę na zwiększenie dotacji do 5%z przeznaczeniem na dowóz posiłków w gminie, w szczególności dla osób starszych, niepełnosprawnych.

W związku z realizacją Programu Rada Gminy Lubartów w grudniu 2018 r. przyjęła program osłonowy i stosowne uchwały w sprawie podwyższenia do 150% kryterium dochodowego uprawniającego do posiłku, świadczenia rzeczowego i zasiłku celowego realizowanego w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Kolejny program i uchwały obowiązywały od 11 lutego 2023r. i pomoc otrzymały osoby o niskich dochodach, których dochód nie przekraczał: 1552 zł – dla osoby samotnie gospodarującej i 1200 zł – na osobę w rodzinie.

W 2023 r. objęto pomocą 319 osób i wydatkowano **kwotę - 288 977 zł** w tym **225 500 zł** w ramach dotacji do realizacji zadania.

Przyznano świadczenia w postaci:

- 1) posiłku dla 91 osób – 50 157 zł.** Wydanych zostało 11 155 posiłków w tym: pełen obiad dla 22 osób i jedno danie gorące dla 69 osób. W ramach decyzji dyrektorów szkół nie wydawano posiłków.
- 2) zasiłku celowego na zakup żywności dla 114 rodzin (l. osób w rodzinach: 308) – 233 820 zł. oraz**
- 3) pokryto koszty dowozu posiłków - 45 824,20 zł.** Koszt dowozu posiłków do szkół, w których nie ma stołówki finansowany w ramach programu wyniósł – 5 000 zł. Koszt dowozu posiłków dla uczniów nieobjętych programem w wysokości **40 824,20 zł** pokryty został również ze środków własnych gminy.

Posiłki dowożone były z dwóch stołówek szkolnych do szkół w których nie ma możliwości przygotowywania posiłków:

Ze stołówki przy Gimnazjum w Łucce posiłki dowożone są dla uczniów szkół w Annoborze i Wandzinie natomiast ze stołówki przy Szkole Podstawowej w Skrobowie dla uczniów szkół w Nowodworze, Mieczysławce i Brzezinach.

Transport posiłków prowadzony jest w oparciu o umowę zawartą z wyłonionym w drodze ogłoszenia wykonawcą.

Wszystkie dzieci uczęszczające do szkół na terenie naszej gminy mają możliwość skorzystania z jednodaniowego gorącego posiłku, przygotowywanego na miejscu bądź przywożonego z innej stołówki szkolnej.

W dniu 15 grudnia 2023 r. w związku z wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 Rada Gminy przyjęła kolejny program osłonowy oraz uchwały w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do posiłku, świadczenia rzeczowego i zasiłku celowego realizowanego w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych wieloletnim rządowym programem do 200%.

USŁUGI OPIEKUŃCZE

Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach, w szczególności gdy doszło do nagłego pogorszenia stanu zdrowia lub gdy objęcie osób usługami opiekuńczymi lub specjalistycznymi usługami opiekuńczymi wynika z konieczności zapewnienia takim osobom odpowiedniej opieki, usługi te mogą być przyznane w trybie pilnym.

W roku 2023 usługi opiekuńcze świadczone były dla **3** osób. Usługi świadczyły osoby pozostające w trudnej sytuacji materialnej, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, zatrudniane w ramach umowy zlecenia. Wydatek gminy na świadczone usługi to kwota – **52 685,66 zł (1 983 godziny)** naliczona odpłatność z tytułu realizacji świadczenia – **8.800,28 zł**, Szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania określa podjęta w tym zakresie Uchwała Rady Gminy.

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

W roku 2023 w Domach Pomocy Społecznej przebywało **12** osób – wydatek **426 833,15 zł**, naliczona odpłatność dla gminy to kwota – 98 793,29 zł.

Osoba wymagająca całodobowej opieki w razie niemożności zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę i gminę, może ubiegać się o skierowanie do domu pomocy społecznej. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniiec domu,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi:
 - a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
 - b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Osoby i gmina określone w pkt. 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniiec domu ponosi pełną odpłatność.

Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej mogą wносить osoby inne niż małżonek, zstępni lub wstępni.

Decyzje w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej wydawane są na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego bądź innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. Podjęcie z urzędu lub na wniosek innej osoby działań w sprawie umieszczenia w domu pomocy społecznej, może nastąpić wyłącznie za zgodą osoby potrzebującej pomocy lub jej przedstawiciela ustawowego. Jeżeli osoba potrzebująca pomocy lub jej przedstawiciel ustawowy nie wyrażają zgody na umieszczenie w domu pomocy społecznej albo po umieszczeniu wycofają swoją zgodę, ośrodek lub dom pomocy społecznej zawiadamia o tym właściwy sąd opiekuńczy albo prokuratora, jeżeli osoba taka nie ma przedstawiciela ustawowego lub opiekuna. Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w takim domu wydaje Kierownik OPS, po wcześniejszym przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (rodzinnego) przez pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania osoby.

Decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej wydaje starosta powiatu, na terenie którego jest usytuowany dom. W przypadku regionalnych domów pomocy społecznej decyzję wydaje marszałek województwa.

UDZIELANIE SCHRONIENIA Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielanie schronienia należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni, która umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące.

W 2023 r. udzielono schronienia i zapewniono posiłki 2 osobom – Schronisko Dla Bezdomnych Mężczyzn im. św. Brata Alberta w Świdniku oraz w Schronisku dla Bezdomnych MARKOT w Chełmie. Koszty poniesione w związku z realizacją zadania wyniosły **3 911,00 zł** (uwzgl. w zas. celowych)

WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Osoby starsze są grupą, której potrzebne jest szczególne wsparcie. Gmina Lubartów, uwzględniając zmiany demograficzne zachodzące w społeczeństwie, konsekwentnie od niemal 20 lat realizuje politykę senioralną. Działania skierowane dla seniorów są istotnym elementem budowania kompleksowego wsparcia dla różnych grup społecznych. Polityka rodzinna obejmuje bowiem nie tylko dzieci, ale uwzględnia właśnie potrzeby osób starszych. Seniorzy, jeżeli zdrowie im na to pozwala, chcą być aktywni, także na emeryturze. W działaniach naszych dużą wagę przywiązujemy do zapobiegania wykluczeniu osób starszych poprzez tworzenie warunków do aktywnego i satysfakcjonującego życia po zakończeniu aktywności zawodowej.

W 2023r. Ośrodek Pomocy Społecznej realizował projekty:

1. „Zwiększenie dostępności do usług społecznych w Gminie Lubartów” – który był współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Osi priorytetowej XI Włączenie społeczne Działanie 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, na podstawie umowy o dofinansowanie nr 216/RPLU.11.02.00-06-0116/20-00. Celem głównym projektu było m. in. rozwój dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych poza miejscem zamieszkania w trzech filiach klubu seniora, wsparcie opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych świadczących usługi w miejscu zamieszkania (m.in. przez system Tele-opieki i Tele-monitoringu).

W ramach projektu realizowano działania w zakresie:

- 1) Utworzenie dziennej formy usług opiekuńczych w postaci Klubu Seniora: Szczekarków, Nowodwór, Baranówka. Zakupiony został sprzęt i wyposażenie do kuchni m.in.: zamrażarki, kuchenki, miksery, maszynki do mięsa, gofrownice, naleśnikarki, ekspresy do kawy, zastawa stołowa, do sal spotkań: meble, dywany, zestawy nagłośnieniowe, pianina cyfrowe, aparaty fotograficzne, laptopy, drukarki, narzędzia do pielęgnacji ogrodu, domki narzędziowe, meble ogrodowe, grille, sprzęt pomocny w realizacji zajęć np. maszyny do szycia, tablice multimedialne, sprzęt do ćwiczeń, odkurzacze, zestawy sprzętu do sprzątania, defibrylatory.
- 2) W ramach zadania Bieżące funkcjonowanie Klubu Seniora: Szczekarków, Nowodwór, Baranówka odbywały się cykliczne zajęcia z dietetykiem, manualne, plastyczne, florystyczne, malowanie na szkło, trening pamięci, pielęgnacja ciała, joga, klub gier, wokalne, taneczne, krawieckie, obsługa telefonu, pierwsza pomoc, spotkania z psychologiem, lekarzem specjalistą, wyjazdy na basen, do teatru, na koncerty, wycieczki 3-dniowe krajoznawczo turystyczne. Zakupiono materiały do prowadzonych zajęć. Finansowano 3 liderów Klubów Seniora, poczęstunek w trakcie zajęć, środki czystości i usługę sprzątania pomieszczeń,
- 3) Organizowano spotkania integracyjne: Andrzejki, Wigilie, Dni Seniora, potańcówki. Uczestnikom projektu zapewniono przejazdy na zajęcia w Klubach i na basen.
- 4) Utworzenie i funkcjonowanie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i pielęgnacyjnego w Rokitnie – zakupiono sprzęt do wypożyczalni m.in. łóżka, podnośniki, schodołaz, wózki, chodziki, balkoniki, podnośnik jezdny dla niepełnosprawnych, podnośnik wannowy, siedzisko wannowe, kule ortopedyczne tablice do ćwiczeń manualnych materace p.odleżynowe, koncentratory tlenu, wózki toaletowe, rowerek do ćwiczeń, pontony do mycia ciała w łóżku,
- 5) Zwiększenie liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania: usługi opiekuńcze zrealizowane zostały w ilości – godzin na rzecz 10 potrzebujących wsparcia mieszkańców gminy. Zadanie realizowane przez firmę zewnętrzną wyłonioną w ramach postępowania w bazie konkurencyjności.
- 6) Rozwój usług opiekuńczych w oparciu o nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne dla 20 osób: w ramach zadania zakupionych zostało 20 szt. opasek i opłacany był miesięczny abonament za teleopiekę.
- 7) Działania wspierające opiekunów faktycznych - podniesienie wiedzy wśród 30 opiekunów faktycznych w zakresie prawidłowej opieki nad osobą niesamodzielną. Opiekunowie faktyczni otrzymali wsparcie w ramach spotkań z pielęgniarką, poradnictwa prawnego, poradnictwa psychologicznego i edukacji dietetycznej.
- 8) W ramach zadania finansowane było również wynagrodzenie osoby obsługującej wypożyczalnię.

W 2023 roku na realizację zadań wynikających z projektu wydatkowana została kwota – 1 331 287,66 złotych.

1. **Korpus Wsparcia Seniorów** – realizacja programu jest powiązana z warunkami i wytycznymi wskazanymi przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w programie „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023. W tym zakresie uchwałą Nr XLIV/303/23 Rady Gminy Lubartów z dnia 27 stycznia 2023 r. został uchwalony Gminny Program Oślonowy na 2023 rok. Jego celem było zapewnienie usługi wsparcia dla osób w wieku 65 i więcej przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb, poprawa poczucia bezpieczeństwa oraz poprawa możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość”.

W roku 2023 w ramach programu sfinansowano usługę abonamentową 12 zakupionych w roku 2022 opasek dla łącznie 16 osób. Koszt realizacji Programu 5 760 zł w tym dotacja 2 700 zł. Program jest kontynuowany w 2024 roku.

WSPIERANIE RODZINY

Zadania gminy w zakresie realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177) wykonuje Ośrodek pomocy społecznej. Szczegółowe informacje dotyczące realizacji ustawy zawiera odrębne sprawozdanie. Uchwałą Nr XIX/163/20 Rady Gminy Lubartów z dnia 18 grudnia 2020 r. przyjęty został Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021 – 2023.

Na podstawie art. 191 ust. 8 i ust. 9 ww. ustawy w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki na opiekę i wychowanie dziecka. W pierwszym roku jest to 10% poniesionych kosztów na opiekę i wychowanie, w drugim 30%, a w trzecim i następnych latach 50%. Na koniec 2023r w pieczy zastępczej przebywało 10 dzieci, których ostatnim miejscem pobytu była gmina Lubartów, 1 z nich przebywało w pieczy instytucjonalnej (Dom Dziecka w Lublinie), 8 w rodzinach zastępczych spokrewnionych i 1 w rodzinie zastępczej niezawodowej. Koszty, które poniosła gmina dotyczyły wydatków na opiekę i wychowanie i wyniosły **74 115 zł**.

W 2023 r. w ramach **programu „Asystent rodziny na 2023r.”** był zatrudniony 1 asystent, który udzielił wsparcia 11 rodzinom, w których wychowywało się 17 dzieci. Łączny koszt realizacji programu wyniósł – 38 441,85 zł; w tym dofinansowanie do dodatków do wynagrodzenia asystenta rodziny z Funduszu Pracy i w ramach dotacji celowej – 5 161,60 złotych (wkład własny gminy – 33 280,25 złotych).

W ramach środków na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych funkcjonowały 2 Świetlice opiekuńczo-wychowawcze prowadzone we współpracy z PCK: w Lisowie i Rokitnie dysponująca 20 miejscami. Informacje dotyczące realizacji ww. zadań opisują szczegółowe sprawozdania z realizacji odrębnych ustaw i programów.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE/PRZEMOCY DOMOWEJ

Działania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w trakcie roku zmienione na przeciwdziałanie przemocy domowej miały na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w domowej, zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc oraz zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w domowej. Cele powyższe realizował powołany przez Wójta Gminy Zespół Interdyscyplinarny. W oparciu o uchwałę z dnia 4 sierpnia 2023 r. nr XLIX/342/23 Rady Gminy Lubartów w sprawie określenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej wójt gminy Lubartów powołał Zespół w nowym składzie. Obsługę administracyjną zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych prowadzi ośrodek pomocy społecznej.

W 2023r. w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” prowadzono 20 spraw. W trakcie roku zakończono 9 kart, do pracy w indywidualnych przypadkach powołano 20 grup roboczych, zorganizowano łącznie 43 spotkania, które były prowadzone przez przedstawicieli Policji, oświaty, GKRPA, sądu, pomocy społecznej.

Szczegółowy zakres działań przedstawiają odrębne sprawozdania z realizacji programu i działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.

KARTA DUŻEJ RODZINY

„Karta Dużej Rodziny” - rządowy program dla rodzin wielodzietnych realizowany przez GOPS od 2014 r. Program ma zasięg ogólnokrajowy, jest skierowany do członków rodzin wielodzietnych bez względu na ich miejsce zamieszkania, od 01 stycznia 2019 r. adresowany także rodzicom, którzy mają lub w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci – bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku. Karta może mieć postać tradycyjną, bądź mobilną jako aplikacja na telefon. Umożliwia korzystanie ze zniżek w m.in. w sferze kulturalnej, transportowej, ulg podatkowych, oferowanych przez podmioty publiczne i niepubliczne przystępujące do programu.

Kolejnym zadaniem realizowanym w ośrodku jest wydawanie karty Dużej Rodziny. W 2023 roku wydano **Kart 329 dla 157 rodzin**. Od początku wdrożenia programu (2014r.) Karty Dużej Rodziny otrzymało 1.867 mieszkańców gminy Lubartów. Środki naliczone w 2023r z tytułu realizacji zadania wyniosły 3 087,00 zł Wydatki obejmowały koszty obsługi (zakup materiałów biurowych i wynagrodzenie osoby realizującej zadanie). Od początku wdrożenia programu KDR wydano 2 319 mieszkańcom gminy Lubartów.

Pomoc społeczna jest znaczącym elementem systemu zabezpieczenia społecznego, a zapotrzebowanie na jej świadczenia stale rośnie. Rozwój cywilizacyjny wpływa na zmianę katalogu potrzeb, wzrost sytuacji wymagających wsparcia, a tym samym wprowadzania nowych świadczeń. Jednym z przykładów na powyższe są zmiany zachodzące w stosunkach rodzinnych, wyrażające się w osłabieniu więzi emocjonalnych

i rozpadzie modelu rodziny wielopokoleniowej. Ponadto niewielki przyrost naturalny, połączony z procesem starzenia się społeczeństwa, wpływa na rosnące zapotrzebowanie na świadczenia niematerialne skierowane do ludzi starszych. Stąd też liczne działania podejmowane w Gminie Lubartów na rzecz tej grupy mieszkańców (m.in. realizacja w/w projektów).

Głównym celem pomocy pozamaterialnej jest łagodzenie niedostatku środków z instytucjami i organizacjami, którym bliskie jest dobro mieszkańców naszej gminy. Same jednak formy pomocy pozamaterialnej nie rozwiążą problemów, są one działaniem ważnym, ale jedynie wspomagającym, podtrzymującym. Osobom i rodzinom bezwzględnie należy zapewnić środki na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych lub pomóc stworzyć takie warunki, żeby środki te mogli zdobyć we własnym zakresie.

Pracownicy ośrodka stale podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju szkoleniach i konferencjach by sprostać stawianym wymaganiom i oczekiwaniom.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUBARTÓW

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;

Uchwałą Rady Gminy została przyjęta **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubartów** .

W ramach realizacji strategii opracowano i realizowano:

1. **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii**, w którym zawarte zostały zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. We współpracy z gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowane są w szczególności zadania dotyczące:
 - 1) motywowania i kierowania na leczenie osób z problemem uzależnienia,
 - 2) udzielania pomocy i wsparcia po zakończonym leczeniu
 - 3) przepływu informacji,
 - 4) realizacji projektów socjalnych,
 - 5) szkoleń pracowników,
 - 6) stałego kontaktu z policją, kuratorami sądowymi,
 - 7) inicjowania i wspierania działań podnoszących świadomość społeczną,
 - 8) wykorzystania procedury „Niebieskiej Karty”

Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej. Opis podjętych w ramach programu działań przedstawiony został w odrębnym sprawozdaniu.

2. **Program współpracy Gminy Lubartów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego** – w ramach programu ośrodek podejmuje współpracę w realizacji działań z zakresu pomocy społecznej oraz rozwiązywania problemów uzależnień.
3. **Gminny Program Oślonowy w Zakresie Dożywiania na lata 2019 – 2023.**
Celem głównym programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia wśród mieszkańców Gminy Lubartów o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W dniu 15 grudnia 2023 r. Rada Gminy przyjęła kolejny Gminny Program Oślonowy w Zakresie Dożywiania na **lata 2024 - 2028**
4. **Gminny Program Wspierania Rodziny.** Celem podejmowanych działań jest wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Program kierowany jest do wszystkich rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Lubartów ze szczególnym zwróceniem uwagi na rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zadania zapisane w Programie realizował i koordynował GOPS przy współudziale wszystkich podmiotów pracujących na rzecz dziecka i rodziny w powiecie lubartowskim i gminie Lubartów. Finansowanie zadań programu odbywało się w ramach środków budżetu gminy , dotacji budżetu państwa. Systematycznie realizowane były interdyscyplinarne działania ukierunkowane zapisami Programu poprawiające możliwość wsparcia rodziny w wypełnianiu jej opiekuńczo-wychowawczej funkcji.
5. **Gminny Program Oślonowy „Korpus Wsparcia Seniorów” na 2023r.**
6. **Gminny Program Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie.**
7. **Projekty w ramach wspierania osób starszych w środowisku lokalnym,** w ramach wspierania rodziny i inne wynikające z rozeznaczonych potrzeb i możliwości.
8. **Wspieranie działalności Gminnej Rady Seniorów,**

Sposób Realizacji poszczególnych programów i projektów przedstawiają oddzielne dokumenty.

W 2023 r. opracowany został i przedłożony Radzie Gminy Lubartów dokument: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubartów na lata 2023 – 2030. Strategia jest kolejnym już dokumentem, po przyjętej uchwałą Nr XXXIII/253/14 Rady Gminy Lubartów z dnia 28 lutego 2014 roku ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XVIII/149/20 z dnia 6 listopada 2020 roku „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubartów na lata 2014-2022.”. Uchwalenie kolejnego dokumentu obejmującego obszar identyfikacji i rozwiązywania problemów społecznych gwarantuje utrzymanie lokalnej polityki społecznej na takim poziomie, jaki udało się osiągnąć dzięki realizacji celów i działań strategicznych poprzednio obowiązującej strategii.

OPIEKA WYTCHNIENIOWA

Program Opieka wytchnieniowa edycja 2023– podstawą prawną Programu jest art. 7 ust. 5 oraz art. 13 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym. Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, lub osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności bądź orzeczeniami równoważnymi, poprzez możliwość uzyskania nieodpłatnej, doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.

W gminie Lubartów kwalifikacja do przyznania usługi odbywała się na podstawie karty zgłoszenia, natomiast rodzaj i zakres godzinowy usług był uzależniony od osobistej sytuacji osoby niepełnosprawnej z uwzględnieniem stopnia i rodzaju niepełnosprawności. W ramach programu przysługiwało do 240 godzin opieki wytchnieniowej świadczonej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. W 2023 r. Ośrodek udzielił wsparcia 18 opiekunom, świadczone usługi opieki 20 osobom. Zrealizowano 3 696 godzin opieki, całkowity koszt wyniósł – 138 626,50 zł. Gmina w ramach złożonego wniosku otrzymała dotację z budżetu państwa w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w wysokości 100% kosztów realizacji usługi opieki wytchnieniowej. W 2024r. planowany koszt realizacji kolejnej edycji programu to kwota 208 320 złotych.

PROGRAM OPERACYJNY POMOC ŻYWNOŚCIOWA

Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 to program współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus oferujący pomoc żywnościową w formie paczek lub posiłków dla osób najbardziej potrzebujących, a także możliwość udziału w tzw. działaniach towarzyszących. Program będzie realizowany do 2029 r., a jego łączny budżet to aż 583 mln EUR.

FEPŻ stanowi kontynuację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020

W związku z realizacją Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w 2023 r. została zawarta umowa z Lubelskim Bankiem żywności. Umowa obejmowała realizację Podprogramu 2021 Plus.

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej rozdysponował **4 477,80 kg pomocy żywnościowej dla 439 osób z 155 rodzin**, wydano **439** paczek żywnościowych, prowadzono dokumentację w zakresie prawidłowości wydawania i rozliczenia ilościowego artykułów żywnościowych z Banku Żywności w Lublinie. Od dnia 1 stycznia 2023r. obowiązywało kryterium dochodowe uprawniające do pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 PODPROGRAM 2021 w wysokości do 235 % kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej:

- 1) 1 823,60 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej,
- 2) 1 410,00 zł w przypadku osoby w rodzinie.

W roku bieżącym próg kryterium dochodowego został podniesiony do 265%, co oznacza, że w/w osoby będą kwalifikowały się do pomocy, jeżeli ich dochody będą niższe odpowiednio niż 2 056,40 złotych i 1 590 złotych.

ASYSTENT OSOBISTY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ – edycja 2023

Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej finansowany ze środków pochodzących z Funduszu Solidarnościowego. Adresatami programu są:

- 1) dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;
- 2) osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub stopniu umiarkowanym, albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 poz. 573).

Celem Programu jest zapewnienie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, mające na celu pomoc uczestnikom Programu w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym, a w szczególności:

- 1) wsparcie w czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej i czynnościach pielęgnacyjnych;
- 2) wsparcie w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról społecznych (w przypadku samodzielnego zamieszkiwania);
- 3) wsparcie w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania;
- 4) wsparcie w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowaniu się z otoczeniem.

W 2023r. w ramach Programu wsparciem w postaci 10 156 godzin usług objęto 30 osób, koszt realizacji wyniósł – 412 270,61 zł (wynagrodzenie dla 28 zatrudnionych w ramach umów cywilno-prawnych asystentów + koszty dojazdów, koszty obsługi w tym wynagrodzenia i zakup urządzenia wielofunkcyjnego) i był w 100% finansowany z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. W 2024r. Planowany koszt realizacji kolejnej edycji programu to kwota 496 050 złotych.

Pracownicy ośrodka służą także pomocą we wdrażaniu programów zdrowotnych dla określonych grup ludności przekazując informację, przyjmując zgłoszenia, przyg. listy itp.

Na podstawie stałego monitoringu, prowadzonego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie, corocznie sporządzany jest „Bilans potrzeb” na rok następny.

Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje działania w zakresie rozwiązywania dominujących problemów osób i środowisk poprzez współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Do instytucji, z którymi pracujemy najczęściej należą:

- 1) szkoły (nauczyciele, dyrektorzy szkół) w zakresie monitorowania postępów w nauce, frekwencji i zachowania dzieci z rodzin wieloproblemowych,
- 2) sąd (kuratorzy dla dorosłych, kuratorzy ds. nieletnich) w zakresie wzajemnego informowania i ustalania działań w przypadku osób uzależnionych, opuszczających zakłady karne, dzieci zaniedbanych pod względem opiekuńczym, wychowawczym i ekonomicznym,
- 3) Powiatowy Urząd Pracy – uzyskiwanie informacji o miejscach pracy, kierowanie osób bezrobotnych za pośrednictwem Ośrodka do prac sezonowych w Polsce i za granicą, kierowanie na szkolenia i doradztwo zawodowe, prace społecznie użyteczne, umowy o odbycie stażu itp.
- 4) Niepubliczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lubartowie oraz Poradnie Rodzinne (pielęgniarka środowiskowa, lekarz) – wzajemne informowanie o trudnych sytuacjach życiowych osób i rodzin, wspólne odwiedzanie i interwencje , wspólnie przeprowadzane kampanie społeczne
- 5) Policja – współpraca z dzielnicowymi, wzajemne informowanie o problemach osób i rodzin wymagających interwencji w związku z nadużywaniem alkoholu, przemocą domową, wspólne wizyty u mieszkańców
- 6) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubartowie – kierowanie na leczenie odwykowe osób uzależnionych, kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do odbywania terapii, współpraca z psychologami zatrudnionymi w Punkcie Konsultacyjnym, kierowanie dzieci na wypoczynek letni finansowany ze środków GKRPA,
- 7) Związek Stowarzyszeń – Lubelski Bank Żywności – pozyskiwanie artykułów żywnościowych dla mieszkańców gminy, współuczestniczenie w organizowanych akcjach charytatywnych, zbiórkach żywności,
- 8) Klub Abstynenta „Nadzieja” – kierowanie osób uzależnionych do grup wsparcia, kierowanie dzieci z rodzin z problemem alkoholowym do uczestniczenia w organizowanych zabawach i spotkaniach,
- 9) Inne instytucje, organizacje i osoby działające w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Gmina zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej przygotowuje **ocenę zasobów pomocy społecznej**. Zasoby, o których mowa powyżej, obejmują w szczególności infrastrukturę, kadrę, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Ocena obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny.

Na podstawie przedstawionych w dokumencie danych i analizy sytuacji wyłonione zostały obszary problemowe w gminie Lubartów powodujące konieczność podejmowania określonych działań w ramach pomocy społecznej. Zagadnienia powyższe opisane zostały w ocenie zasobów w punkcie 10 – wnioski końcowe.

Potrzeby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Gminy Lubartów

2. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB DŁUGOTRWALE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność i długotrwała choroba stanowią jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej w Gminie Lubartów. Nie ma jednej definicji niepełnosprawności, przyjmuje się, że niepełnosprawną jest osoba, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnienie zadań życiowych i ról społecznych.

Zachodzące zmiany demograficzne, a w szczególności wydłużanie się czasu trwania życia, spadek dzietności, zmiana modelu rodziny i obniżający się potencjał pielęgnacyjny wyznaczają prognozy w zakresie rosnącego udziału świadczeń z tytułu choroby i niepełnosprawności w obszarach pomocy społecznej. Ogólnie przyjęte rekomendacje zalecają podejmowanie działań, mających na celu zapewnienie osobom możliwość jak najdłuższego funkcjonowania i pozostania w środowisku zamieszkania poprzez realizowanie zadań w zakresie:

- 1) Organizacji usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w wymiarze i zakresie adekwatnym do rzeczywistych potrzeb oraz zabezpieczenie na ten cel odpowiednich środków finansowych, z uwzględnieniem kosztu godziny usług opiekuńczych, który jest uzależniony jest od minimalnego wynagrodzenia za pracę. Odpłatność ze strony odbiorców usług i/lub osób zobowiązanych kształtuje się na poziomie 0,8% -1,2% minimalnego wynagrodzenia i przy każdorazowej zmianie generuje dodatkowe koszty również dla osób korzystających;
- 2) Zabezpieczenie środków finansowych w budżecie gminy na instytucjonalne formy opieki dla osób zależnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi, które nie mają możliwości uzyskania opieki ze strony rodziny i ze względu na stan zdrowia wymagają umieszczenia w domach pomocy społecznej, w tym również w formie usług wsparcia krótkoterminowego. Z przedstawionej analizy OZPS wynika, że corocznie rosną koszty średniego miesięcznego utrzymania w DPS i równocześnie wzrastają opłaty gminy. W tej sytuacji niezbędne jest zabezpieczenie środków finansowych na prawidłową realizację zadania w zakresie kierowania do DPS, które jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym;

- 3) Zapewnienie dostępu i dofinansowania do programu „Korpus Wsparcia Seniorów na rok 2024” i lata kolejne;
- 4) Zapewnienia dostępu do programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” - edycja 2024 i lata kolejne,
- 5) Wsparcie opiekunów osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych poprzez dostęp do programu „Opieka Wytchnieniowa”- edycja 2024 i lata kolejne;
- 6) Promocji zdrowia psychicznego, rozwój oferty poradnictwa specjalistycznego;
- 7) Integrację społeczną osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin poprzez inicjowanie grup wsparcia.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi, jak również będące w grupie zagrożonych tymi zaburzeniami wymagają szczególnego oparcia społecznego mającego na celu podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego aktywnego życia, organizowania w środowisku pomocy ze strony rodziny, innych osób, czy instytucji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ochronę dla osób z zaburzeniami psychicznymi winny zapewnić organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane

2. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ I UZALEŻNIENIOM

Przemoc domową definiuje się jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- 1) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- 2) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- 3) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- 4) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- 5) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W 2023 r. w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego prowadzono 20 spraw związanych z problemem przemocy domowej, wsparciem objęto łącznie 37 osób, z w tym 19 dzieci. Podane dane dotyczą osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, wiele osób nie zgłasza przypadków przemocy, nadal akceptuje bicie, stosowanie kar cielesnych i uważa, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do jej sfery prywatności. Ryzyko wystąpienia przemocy domowej zwiększa nadużywanie substancji psychoaktywnych. Analiza problematyki uzależnień znajduje odzwierciedlenie w działalności Punktu Konsultacyjno - Informacyjnego, gdzie w ramach wsparcia z zakresu rozpoznawania problemu, motywowania do zmiany, terapii itp. udzielono 246 porad 51 osobom. Z kolei

analiza powodów udzielania pomocy i wsparcia przez Ośrodek Pomocy Społecznej wskazuje, że tylko z powodu zdiagnozowanego problemu alkoholowego w roku oceny korzystało 4,50% wszystkich beneficjentów pomocy społecznej - statystyki nie obejmują osób nadmiernie pijących i zagrożonych problemem uzależnień, których jest znacznie więcej.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy realizacja programów pomocy społecznej, mających na celu integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, realizacja zadań natomiast generuje konieczność zabezpieczenia środków finansowych w budżecie gminy na:

- 1) Realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2) Realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy w Domowej,
- 3) Wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych skierowanych na przeciwdziałanie przemocy domowej, uzależnieniom i patologiom społecznym, w tym wspieranie działań umożliwiających dostęp do pomocy terapeutycznej, konsultacyjnej ze szczególnego ryzyka, służących wspomaganie powrotu do prawidłowego funkcjonowania w rodzinie i środowisku lokalnym,
- 4) Zabezpieczenie środków na dofinansowanie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w związku koniecznością podejmowania inicjatyw w środowisku z uwzględnieniem działań interwencyjnych i informacyjnych, podnoszenia kompetencji osób zajmujących się problematyką.
- 5) Inicjowanie i wspieranie działań klubów samopomocy.

3. WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Prognozy demograficzne w Polsce na kolejne lata jednoznacznie wskazują na systematyczny wzrost odsetka ludzi w wieku poprodukcyjnym, prognozy dla Gminy Lubartów również nie są optymistyczne, gdyż od 2018 roku występuje ujemny przyrost naturalny. Od wielu lat na poziomie gminnym są inicjowane różne przedsięwzięcia na rzecz starszych mieszkańców, ale w miarę narastających potrzeb wymagają one modyfikacji i doskonalenia, jak też uzupełniania obecnego systemu wsparcia o nowe propozycje i projekty.

Do priorytetów w zakresie polityki senioralnej w gminie Lubartów należy poprawa jakości życia starszych mieszkańców poprzez:

- 1) Realizację trwałości projektu wieloletniego programu rządowego „Senior +” , w ramach którego utworzono klub samopomocy w Szczekarkowie,
- 2) Utrzymanie ośrodków wsparcia w postaci Klubów Seniora w miejscowości Nowodwór, Szczekarków, Baranówka powstałych w ramach projektu „Zwiększenie dostępności do usług społecznych w gminie Lubartów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020”,
- 3) Wspieranie i rozwijanie infrastruktury przeznaczonej dla osób starszych w zakresie form dziennych,

- 4) Zagwarantowanie środków w budżecie gminy na realizację projektu „Korpus Wsparcia Seniora”,
- 5) Wspieranie organizacji pozarządowych poprzez zlecanie zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego na realizację zadań z zakresu wspierania i integracji osób w podeszłym wieku,
- 6) Promowanie działań mających na celu kształtowanie pozytywnego obrazu starości.

4. WSPIERANIE RODZIN W WYPEŁNIANIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

Obowiązkiem gminy jest zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W każdej z rodzin objętych wsparciem ośrodka pomocy społecznej, poza ubóstwem i bezrobociem najczęściej dominowały: konflikty i kryzysy materialne, małżeńskie, problemy związane nadużywaniem alkoholu, z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, czy zagrożeniem przemocą domową.

W obliczu narastania problemu dysfunkcjonalności rodziny priorytetem staje się podejmowanie działań w kierunku wzmacniania rodziny poprzez :

- 1) Rozwijanie działań profilaktycznych na rzecz osób i rodzin, w tym zapewnienia warunków do rozwoju dzieci i młodzieży poprzez realizację Gminnego Programu Wsparcia Rodziny, Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy w Domowej,
- 2) Zatrudnianie asystenta rodziny w celu łagodzenia, bądź zapobiegania skutkom wynikającym z dysfunkcjonalnych zjawisk w rodzinie,
- 3) Wspieranie organizacji pozarządowych w zakresie zlecania zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na działania skierowane do dzieci i młodzieży rozwijanie oferty poradnictwa specjalistycznego,
- 4) Zabezpieczenie środków w budżecie gminy na realizację zadań, oraz na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej, gdzie wydatki na opiekę i wychowanie wynoszą:
 - a) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
 - b) 30% wydatków w drugim;
 - c) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej

5. ZAPOBIEGANIE UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU OSÓB I RODZIN

Ustawa o pomocy społecznej wskazuje, iż poziom ustawowej granicy ubóstwa odpowiada wartościom progów dochodowych ustalonych dla osoby samotnie gospodarującej oraz dla osoby w rodzinie, które uprawniają do ubiegania się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej. Doświadczenia pokazują, że pomimo wprowadzenia wielu systemowych transferów socjalnych na poziomie kraju nadal niemal

53% ogółu korzystających z pomocy społecznej w gminie Lubartów objęta jest wsparciem z powodu ubóstwa i bezrobocia. Podstawowym problemem dla wielu gospodarstw domowych jest niezdolność do samodzielnego pokrywania wydatków na podstawowe potrzeby bytowe, zwłaszcza, że utrzymująca się od kilku lat inflacja powoduje wzrost cen produktów i usług.

Mając na celu ograniczenie zjawiska ubóstwa należy podejmować działania w ramach systemu pomocy społecznej poprzez zabezpieczenia środków w budżecie gminy na:

- 1) Realizację programu wspierającego gminy w dożywianiu mieszkańców „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028, który obejmuje wsparciem osoby i rodziny zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym w szczególności dzieci w wieku szkolnym, jak też osoby samotne, w podeszłym wieku, chore lub niepełnosprawne,
- 2) Zasiłki i pomoc w naturze obejmujące przyznawanie i wypłacanie podstawowych świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (zasiłków celowych, okresowych), które są zadaniami własnymi gminy o charakterze obowiązkowym.
- 3) Kontynuowanie realizacji zadań z zakresu dystrybucji artykułów spożywczych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ).

6. POPRAWA WARUNKÓW MIESZKANIOWYCH SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Dostęp do mieszkania jest podstawowym prawem człowieka, które decyduje o ich zdrowiu, samopoczuciu, edukacji, pracy, a w konsekwencji o utrzymaniu optymalnego poziomu życia. Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy - mówi o tym art. 4 ustawy o ochronie praw lokatorów. Ponieważ wielu mieszkańców gminy nie posiada tytułu prawnego do mieszkania należy podejmować działania w zakresie poprawy warunków technicznych w istniejących lokalach socjalnych, oraz pozyskiwania lokali socjalnych w wyniku remontowania i adaptowania istniejących zasobów Gminy w szczególności dla osób:

- 1) o niskich dochodach,
- 2) zagrożonych eksmisją,
- 3) grupom specjalnym takim jak bezdomni i wykluczeni społecznie, którym należy zapewnić miejsca w noclegowniach i schroniskach,
- 4) osobom o szczególnych potrzebach mieszkaniowych wymagających kierowania do mieszkań chronionych, czyli lokali adresowanych do osób, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność, chorobę wymagają wsparcia w funkcjonowaniu, ale nie wymagają usług w zakresie całodobowej opieki.

7. FUNKCJONOWANIE GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Prawidłowe funkcjonowanie GOPS wiąże się z optymalnym poziomem realizacji celów pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej z roku na rok wykonuje coraz większą liczbę zadań związanych między innymi z realizacją wielu programów i projektów, zapewnieniem wszechstronnej pomocy uchodźcom z Ukrainy, realizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, narkomanii, Karcie Dużej Rodziny, wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przeprowadzanie wywiadów celem weryfikacji uprawnień do świadczeń rodzinnych, świadczeń pielęgnacyjnych, specjalnych zasiłków opiekuńczych, realizację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa, Opieka Wytchnieniowa, Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, Korpus Wsparcia Seniorów, prowadzenie Klubów Seniora.

Utworzenie i utrzymywanie Ośrodka Pomocy Społecznej należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, w związku z powyższym zasadnym jest zagwarantowanie w jednostce adekwatnego do realizowanych zadań zatrudnienia, zagwarantowanie wynagrodzeń adekwatnych do rodzaju pracy i posiadanych kwalifikacji, odpowiednich warunków pracy, oraz środków na szkolenia podnoszących poziom wiedzy w obliczu ciągłych zmian przepisów prawa. Potrzeby w zakresie utrzymania Ośrodka dotyczą również bieżących opłat, niezbędnych napraw, konserwacji i modernizacji sprzętów, zakup materiałów biurowych, administrację i rozwój systemu informatycznego. W celu realizacji coraz większej ilości zadań wiedza pracowników musi wykraczać poza problematykę pomocy społecznej i obejmować szerokie spectrum informacji koniecznych w procesie udzielania pomocy osobom i rodzinom tego wymagającym. Pojawia się też potrzeba wykorzystania w pracy specjalistów dotąd nie zatrudnianych, budowy infrastruktury okołopomocowej. Coraz bardziej istotne staje się również stosowanie interdyscyplinarnych rozwiązań, pogłębianie współpracy i budowanie partnerstw na rzecz pobudzania szeroko pojętej aktywności osób i rodzin trafiających do systemu pomocy społecznej.

Rozwijanie form pomocy pozamaterialnej wymaga także ponoszenia określonych nakładów finansowych, związanych między innymi: z koniecznością dodatkowego zatrudnienia, udziałem w szkoleniach, organizowaniem szkoleń i konferencji, zabezpieczeniem poczęstunku dla uczestników zajęć, dodatkowych kosztów utrzymania świetlic wiejskich i bibliotek, wspieranie szkół zaangażowanych w działania na rzecz lokalnej społeczności, zabezpieczenia wkładu własnego, który jest wymagany w realizacji różnego rodzaju projektów, programów itp.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje swoje obowiązki zgodnie z zasadami celowości, legalności i gospodarności w zakresie wydatkowania środków finansowych, obowiązującymi standardami oraz zasadami etyki zawodowej. Realizacja misji i założonych celów przebiega zgodnie z wdrożoną polityką zarządzania ryzykiem i objęta jest kontrolą zarządczą.

Dziękując wszystkim zainteresowanym rozwiązywaniem problemów społecznych w gminie Lubartów w roku 2023 za zrozumienie wagi problemów i podejmowanie właściwych decyzji w tym zakresie, mam nadzieję na dalszą owocną współpracę w działaniach dla dobra i na rzecz mieszkańców gminy.

Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Lubartowie

Jolanta Gryzio